

BOND VAN GROTE EN VAN JONGE GE-
ZINNEN (BGIG), syndicale en sociaal-culturele
vereniging ter verdediging van het gezin, opgericht

Zijt gij, **Vader of Moeder**, hoofd van een groot gezin ?
Zijt gij **Kind** uit een groot gezin ?

U komt naar Diksmuide als **Vlaming**.

Weet gij dat er een **Vlaamsche bond voor Grote Gezinnen** :
„**VLAAMSCH KINDEZEGEN**” bestaat ?

DAARVAN MOET GIJ LID WORDEN !
DOET DIT VANDAAG NOG VOOR 1939

Komt naar ons Secretariaat

IJzerlaan 36 (tegenover de Minerva)
DIKSMUIDE

Onze leden genieten van AL de voordeelen aan de
Grote Gezinnen gegeven.

Wie Vlaamsch zegt, handele Vlaamsch !

ONZE ADRESSEN :

HOOFDSEKRETARIAAT : Asscherendries 14 Aalst. — Postrek. 43.41.20.

GOUWSEKRETARIATEN :

ANTWERPEN : Dambrugge 241 Antwerpen. — Postrek. 44.19.12.

LIMBURG : Maastrichter Steenweg 165 Hasselt. — Postrek. 44.36.38.

OOSTVLAANDEREN EN BRABANT : Asscherendries 14 Aalst. — Postrek. 43.41.20.

WESTVLAANDEREN : Klerkenstraat 11 Langemark. — Postrek. 547.37.

Goedgekeurd door den Ordedienst van 't Bedevaartcomité. **OPGEPAST !** Indien gij dit bijjet op den openbaren weg werpt, stelt gij U bloot aan gerechtelijke vervolgingen.

Een pamflet van *Vlaamsche Kinderzegen*, opgericht als tegenhanger van de *Bond van Grote en van Jonge Gezinnen*. Het succes van de organisatie dwong de *Bond* tot een reorganisatie op federalistische basis. (AMVC)

op 8 mei 1921 onder de naam *Bond der Talrijke Huisgezinnen*.

De initiatiefnemer was kolonel (later generaal) Lemerrier, die zich liet inspireren door het voorbeeld in Frankrijk en die van meet af aan een pluralistische koers wou varen, samen met vrienden uit de oorlogsjaren, zoals jezuïetenpater Valère Fallon en de socialistische senator V. Volckaert. Lemerrier wist ook de leiders van de vooroorlogse *Bond* tegen de ontvolking, O. Dauwe en R. Schockaert, voor zijn initiatief te winnen. De eerste voorzitter was de katholieke minister van staat M. Levie, een der ondervoorzitters Frans van Cauwelaert.

Al waren de stichters in meerderheid Franstaligen, toch trokken ze meteen de Vlaamse kaart, onder meer door de uitgave van een afzonderlijk Nederlandstalig ledenblad, *Driemaandelijksch Blad van den Belgischen Bond der Talrijke Huisgezinnen*, in 1927 omgedoopt tot *Maandblad van den Bond der Kroostrijke Gezinnen in België*, tegenwoordig bekend als *De Bond* en verspreid op meer dan 300.000 exemplaren. De auteur en samensteller van de Vlaamse almanaks van de *Bond* in de jaren 1930 was Willem Elsschot. Jef Quintens, secretaris van de afdeling Beringen, schreef en toondichtte in 1931 het *Bondslied*, dat in Franse vertaling ook in Wallonië werd gezongen. De *Bond* boekte al gauw grote successen, zoals een eerste vermindering op de spoorwegtarieven (1922), erkenning van de rechten van grote gezin-

nen inzake miliewetten (1923), belastingvermindering voor grote gezinnen (1924), veralgemening van de kinderbijslag voor werknemers (1930) en voor zelfstandigen (1937). De Bond richtte zelf een Studiefonds op (1925), een Woningfonds (1927) en een Steunfonds voor weduwen en wezen, eerst in West-Vlaanderen (1931) en later in het gehele land. In Vlaanderen ontstond in 1936 een concurrerende beweging, **Vlaamsche Kinderzegen**, die een uitgesproken katholieke en Vlaams-nationalistische koers ging varen. Om deze concurrent de wind uit de zeilen te nemen ging de Bond al in 1937 over tot een verregaande vorm van federalisering. Voortaan werkten een Vlaamsch Centraal Comité en een Waalsch Centraal Comité autonoom, al kwamen ze eens per jaar samen in algemene vergadering om onder meer de leden van de nog unitaire raad van bestuur te verkiezen: eenheid op het hoogste echelon werd noodzakelijk geacht om genoeg druk op land en regering te kunnen uitoefenen. Op dat ogenblik ressorteerden 125.000 van de 175.000 aangesloten leden onder het Vlaams Verbond.

In 1939 werd de eerste Vlaamse Landdag (in Antwerpen) gehouden. Na de oorlog werd dit een jaarlijkse traditie, die (in diverse Vlaamse steden) werd voortgezet tot in 1965 en die telkens tienduizenden leden op de been bracht. Onder de **flamingantische** voorzitter **Leo Scheere** (1942-1959) ontwikkelde het Vlaams Verbond een strijdbaar Vlaams karakter. Die trend werd nog versterkt onder zijn opvolger, **Frans van Mechelen** (1960 tot op heden).

Vanaf zijn aantreden stuurde voorzitter Van Mechelen aan op een volledige boedelscheiding. Bij een herziening van de statuten in 1961 werden twee autonome verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's) opgericht, namelijk de Bond en de Ligue, maar nog altijd binnen één overkoepelend orgaan, namelijk de vzw Bond der Grote Gezinnen van België. Om de beurt zouden de voorzitters van Bond en Ligue algemeen voorzitter worden, telkens voor twee jaar. In het heetst van de strijd om 'Leuven Vlaams' werd Van Mechelen echter in 1967 door de Walen gewraakt. In 1975, naar aanleiding van botsingen nopens de ledenwerving in Brussel, blies de Bond de laatste bruggen op en werden ook unitaire diensten zoals het Studiefonds, het Woningfonds en de Dienst Spoorkaarten definitief opgesplitst.

In de jaren 1960 moesten de gebouwen in de Troonstraat in Brussel verdeeld worden. Tijdens deze lijdensweg gingen er stemmen op om het Vlaams secretariaat naar Antwerpen over te hevelen, maar Van Mechelen verhinderde dit; hij wou Brussel niet loslaten. In de jaren 1990 volgde hij trouwens dezelfde politiek, toen het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen naar Antwerpen wou uitwijken. Sedert 1989 is hij ook de stuwende kracht achter de Bondseis tot splitsing van de sector van de kinderbijslag. Hij speelde ook in op het aanbod van cultuurminister **Hugo Weckx** om vanaf 1991 gere-

geld een 'Brusseldag' te organiseren, die telkens 25.000 Vlamingen naar de hoofdstad lokt.

De splitsing in 1961 had nog andere gevolgen. Het overwegend katholieke karakter van de Vlaamse Bond noopte het hoofdbestuur tot coöptatie van liberale en socialistische vertegenwoordigers, later ook van de **Volksunie**. Een brochure over gezinsplanning en anticonceptie in 1974 lokte dan weer een veroordeling uit van de Gentse bisschop Van Peteghem. Toen de Bond in 1977 definitief wilde afstappen van de politieke benoemingen, dreigden de vrijzinnigen met de oprichting van een eigen bond. Een gezamenlijk manifest van drie notoire flaminganten, Van Mechelen, **Aloïs Gerlo** en **Max Wildiers**, goot olie op de golven.

Van de andere kant gaf de splitsing aan de Vlaamse Bond duidelijk een nieuw elan. Meer dan vroeger lag de nadruk op de sociaal-culturele werking, onder meer met de stichting in 1960 van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (sedert 1996 gevestigd in Schaarbeek), de bouw van het vakantiehuis Reigersnest in Oostduinkerke (1965), de oprichting van JEFI (Jeugdfilmdienst) en het Centrum voor Recreatief Werk (Speeldienst) eind jaren 1960, van de Gezinssportfederatie (1970), van Centra voor Maatschappelijk Werk, van consultatiebureaus en van de Grootoudersactie in de jaren 1970. De Jonge Gezinnenactie (JGA) vormt nog een initiatief uit 1955 van **Maurits Coppieters**, die aldus de kloof tussen jonggehuwden en de traditionele Bondsgezinnen van vier kinderen (sedert 1954 ook van drie kinderen) wilde helpen dichten. In 1961 werd de JGA in de Bond geïntegreerd en werd de oude Bond van Kroostrijke Gezinnen omgedoopt tot Bond van Grote en van Jonge Gezinnen.

LITERATUUR: J. Dreesen, *Bond van Grote en van Jonge Gezinnen, 1921-1971*, 1971; – E. de Maesschalck, *Een Bond voor alle gezinnen. Geschiedenis van de gezinsbeweging in Vlaanderen*, 1995; – id., *Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, 1960-1996. Een verhaal van gedreven mensen*, 1995.

EDWARD DE MAESSCHALCK